

GÖTEBORGS UNIVERSITET
INST FÖR SPRÅK OCH LITTERATURER

JAPANSKA

***Botchan* – en jämförelse av två
översättningar till engelska**

Annika Karlsson

kandidatuppsats
HT 2012

Handledare:
Noriko Thunman
Examinator:
Martin Nordeborg

Abstract

In this paper two translations of Natsume Soseki's *Botchan* by Matt Treyvaud (2009) and Joel R. Cohn (2005) are compared with each other and with the original. Yoko Hasegawa's *The Routledge Course in Japanese Translation* (2012), Peter Newmark's *A Textbook of Translation* (1988) and *Approaches to Translation* (1981) are used as the methodological foundation. Kyoko Omori's paper "Problems in English translations of Japanese literature: A study of Natsume Soseki's Botchan and Kokoro" (1996) was used when choosing which parts of *Botchan* to be analysed. My conclusion is that Cohn's translation uses a type of old-fashioned language that lies the closest to that of the original, but fails to convey much of the humour; while Treyvaud's translation conveys the humorous tones of the original but has made frequent mistakes not agreed upon as the correct way of translating into English.

Innehållsförteckning

1. INLEDNING	4
2. SYFTE	5
3. TEORI OCH METOD	6
4. TIDIGARE FORSKNING	9
5. MATERIAL OCH AVGRÄNSNINGAR	10
6. ANALYS	11
6.1 TITELN BOTCHAN OCH DESS INNEBÖRD	11
6.1.1 Titeln <i>Botchan</i> översatt av <i>Treyvaud och Cohn</i>	11
6.1.2 Hur ordet " <i>botchan</i> " har översatts i texten	12
6.2 ÖVERSÄTTNING AV PLATS- OCH SMEKNAMN	14
6.2.1 <i>Smeknamn</i>	14
6.2.1.1 <i>Tanuki</i>	14
6.2.1.1 <i>Nodaiko</i>	16
6.2.2 <i>Platsnamn</i>	17
6.2.2.1 Namn på inrättningar	18
6.3 DIALEKTER OCH TAL SOM AVVIKER FRÅN DET NORMALA	19
6.3.1 <i>Matsuyama-dialekten</i>	20
6.3.2 <i>Sluddrigt tal</i>	22
6.4 HUMOR - ORDVITSAR OCH SKÄMT	23
6.5 TOLKNING, FELÖVERSÄTTNING OCH SPECIELLA JAPANSKA ORD	25
6.5.1 <i>Felöversättning</i>	25
6.5.2 <i>Tolkning</i>	26
6.5.3 <i>Speciella japanska ord</i>	28
6.5.3.1 Personliga pronomen	29
6.6 SPRÅKLIG STIL	30
6.6.1 <i>Rationalisering och punktsättning</i>	30
7. SLUTSATS	32
8. KÄLLFÖRTECKNING	34

1. Inledning

Under mitt andra år som student i japanska på universitetet tog jag en valbar kurs i japansk litteraturhistoria. Jag blev fascinerad av de många olika berättelser vi gick igenom, från Manyooshu till moderna författare som Natsume Soseki. Just Soseki fastnade jag speciellt för då jag läste ett av hans tidigare verk, *Botchan*, som hemtentamen. Redan då kände jag att jag skulle vilja arbeta vidare med Sosekis böcker i mitt kandidatarbete.

Någonting annat som intresserat mig ett tag är översättning. Jag har varit nyfiken på hur man väger saker mot varandra i översättningsarbetet. Hur översätter man ord som inte har någon motsvarighet i ett annat språk? Hur översätter man stilnivåer i språket? Använder man sig av olika metoder i översättning av fackspråk eller skönlitteratur? Frågor som dessa kände jag att jag skulle vilja undersöka närmare i min uppsats.

Valet av just *Botchan* till mitt kandidatarbete, och inte vilken annan som helst av Sosekis verk, har flera anledningar. För det första så tycker jag att det är en väldigt intressant bok, som av någon underlig anledning aldrig har översatts till svenska. Däremot finns det ett flertal översättningar av den till engelska, varav två av dem är relativt nya. De äldre översättningar som finns har fått en del kritik för att inte vara helt korrekta, så dessa nya översättningar kändes intressanta att undersöka lite närmare för att se vad de håller för kvalitet.¹ För det andra är den ena av dem en översättning gjord på ett lite annorlunda sätt, då arbetet har skett i bloggform och översättaren tagit emot kommentarer på sitt arbete från personer via internet, och utifrån dessa även infört vissa ändringar i sin översättning.²

---

1 Omori, Kyoko.” Problems in English translations of Japanese literature: A study of Natsume Sosekis *Botchan* and *Kokoro*.”

Swann, Thomas E. “Review of *Botchan*. By Natsume Soseki; Alan Turney.”

2 Treyvaud, Matt. *No-Sword: Botchan*.

2. Syfte

En anledning till mitt val av *Botchan* är att det är en humoristisk bok, och som jag därför antar är extra svår att översätta. För om den översätts ordagrant och är trogen till originalspråket, kan den då uppfattas som rolig även på det språk den översätts till? Om översättaren istället lägger fokus på att förmedla känslan av humor i boken, kan man då behålla så mycket av originalberättelsen att det kan klassas som samma bok?

Ytterligare en del som jag tyckte skulle vara intressant att undersöka var att se hur modernt språk översättarna har valt att använda. *Botchan* är skriven 1906, och man kan därför anta att språket har utvecklats en hel del sedan dess. Hur översätter man ett något ålderdomligt språk så att det behåller sin karaktär men ändå blir fullt förståeligt för dagens läsare?

Syftet med detta arbete är att undersöka hur översättningarna gjorda av Matt Treyvaud (2009) och Joel R. Cohn (2005) balanserar korrekt innebörd i val av ord och meningsuppbyggnad med originalverket *Botchan*'s i huvudsak humoristiska ton.

Mina frågeställningar är följande:

- Kan översättningen uppfattas som rolig, samtidigt som den håller sig nära originalet?
- Vilken tidsanda förmedlar översättningens språkval jämfört med originalets?
- Hurdan är läsbarheten? Det vill säga, är valet av nya eller gamla ord och uttryck väl avvägda med läsarens rimliga förståelse av texten?
- Vad blir det sammanlagda intrycket av texten utifrån punkterna ovan? Påverkar någon faktor mer än någon annan upplevelsen i respektive översättning?

Jag förväntar mig att resultatet av min undersökning kommer att visa på skillnader och likheter i de båda översättningarna. Målet är inte att kunna säga vilken som är 'bättre' än den andra, men jag hoppas kunna redovisa deras för- och nackdelar. Vidare förväntar jag mig även att skillnaderna kommer att överväga likheterna, främst på grund av översättarnas olika arbetsmetoder.

3. Teori och metod

I det här arbetet kommer främst dialoger ur boken *Botchan* att väljas ut och analyseras. Valet av dialoger kommer att bygga på fem problemområden som Kyoko Omori tagit fram i sitt arbete *Problems in English translations of Japanese literature: A study of Natsume Sosekis Botchan and Kokoro* (för en mer ingående beskrivning av Omoris uppsats: se avsnitt 4. Tidigare forskning).³ Dessa problemområden för översättning av *Botchan* är följande:

- Hur översätts ordet "botchan" och dess innebörd?
- Hur framställs bokens karaktärer i översättningen i förhållande till sättet de talar (exempelvis hantering av dialekter)?
- Indirekt tal är speciellt för japanskan, och särskilt viktig för komiken i *Botchan* enligt Omori. Hur har den hanterats i översättningen?
- Hur väl har skämten (främst ordlekar) översatts ?
- Felöversättningar.

När textstyckena är utvalda analyseras de främst utifrån Yoko Hasegawas *The Routledge Course in Japanese Translation*, vilken ger en översikt av olika översättningsteorier.⁴ Boken är tänkt att fungera som en kursbok för studenter i japanska på kandidat- och masternivå, och fokus ligger på skillnader i det japanska och det engelska språket och översättning mellan dessa. Vilka stycken som används i detta arbete visas genom punktuppställningen nedan (först kapitelnamn, sedan underrubriker till områden som är särskilt intressanta för detta arbete, följt av en kort förklaring om sagda område):

- Kinds of meaning I
  - *Propositional meaning: Proper nouns.* Ger en förklaring till olika tillvägagångssätt och vanliga strategier vid översättning av egennamn.
  - *Indexical meaning: Register.* Särskilt viktiga för detta arbete i det här avsnittet är *social register*, vilket i val av språkbruk bland annat visar på karaktärens sociala ställning och härkomst genom till exempel dialekt och klass; och *tonal register* som

---

3 Omori, Kyoko. "Problems in English translations of Japanese literature: A study of Natsume Sosekis Botchan and Kokoro."

4 Hasegawa, Yoko. *The Routledge Course in Japanese Translation*.

visar på grad av artighet.

- Kinds of meaning II
  - *Symbolic meaning.* Hur symbolisk mening skiftar mellan olika kulturer, och hur en ordagrann översättning därmed kan bli missvisande.
  - *Allusive meaning.* Då ett uttryck hänvisar till en annan text, vilken läsaren behöver full förståelse av för att förstå uttrycket.
  - *Textual meaning: Lexical cohesion: General word.* Hur det japanska språkets användning av tredje persons pronomen skiljer sig ifrån det engelska.
  - *Figurative meaning: Simile.* En förklaring av liknelser och hur dessa kan översättas från japanska till engelska.
- Understanding the source text
  - *Evidentiality and egocentricity: Egocentricity.* En förklaring av japanska som ett egocentrerat språk, där de flesta personliga pronomen är underförstådda.
- Translation techniques
  - *Information addition/deletion and offsetting.* Hur man avväger fördelar respektive nackdelar med att lägga till eller ta bort information i översättningen, när ursprungstexten tar upp kulturellt bunden information (vilket ordagrant översatt skulle bli oförståeligt på mottagarspråket).
  - *Contrastive rhetoric: Paragraphs.* Skillnader i indelningar i paragrafer mellan japanska och engelska.
- Translation studies
  - *The negative analytic: Rationalization.* Hur en översättare ändrar i den ursprungliga syntaktiska strukturen (såsom exempelvis punktsättning), generaliserar texten och eventuellt utesluter vissa stycken helt.
  - *The negative analytic: Ennoblement.* Hur slanguttryck och vulgära ord inte tas med i översättningen, vilket gör att översättningen får ett finare och annorlunda språk än originalet.

Då *The Routledge Course in Japanese Translation* i vissa fall endast ger en översiktlig

beskrivning av speciella översättningsmetoder används även två böcker av Peter Newmark: *A textbook of translation* och *Approaches to translation*.⁵ Nedan ges vilka kapitel som används ur respektive bok (uppställningen är gjord på samma sätt som ovan):

A textbook of translation:

- The translation of metaphors
  - *Types of metaphor*. Förklaring av metaforer utifrån Newmarks indelning av dessa i sex olika typer.
- Shorter items
  - *The translation of proper names*. Hur egennamn bör hanteras vid översättning.
  - *The translation of dialect*. Hur dialekter bör översättas till engelska.

Approaches to translation:

- Techniques
  - *When and when not to repeat a word*. Rubriken är i stort sett självförklarande: när ett ord bör eller inte bör upprepas i en översättning.
  - *Cultural allusions in non-'expressive' texts*. Vilken typ av allusioner (någonting som refererar till någon eller något annat på ett indirekt sätt) som bör översättas.

---

⁵ Newmark, Peter. *A textbook of translation*.
Newmark, Peter. *Approaches to translation*.

4. Tidigare forskning

Undersökningar om litterär översättning från japanska till engelska lyser med sin frånvaro i utgivna böcker och i databaser online. I kontrast till det är översättning åt andra hållet, från engelska till japanska, desto mer populär. Kanske beror detta på det minskade intresse för översatta skönlitterära böcker i den engelskspråkiga världen. Van Gessel tar upp i *The Oxford guide to Literature in English Translation* att både läsarna och större amerikanska och brittiska recensioner av japansk översatt litteratur har minskat i antal.⁶ Även Susan Bassnett (2011) beskriver den engelsktalande världen som en plats där endast några få procent av den årliga publikationen av böcker är just översättningar. Bassnett hänvisar även till Itamar Even-Zohars hypotes att antalet publicerade översättningar beror på i vilken utvecklingsfas en kultur befinner sig i: en kultur som ser sig själv som självtillräcklig översätter helt enkelt mindre. Bassnett kopplar den engelska språkliga dominansen världen över till en känsla av överlägsenhet som i sin tur förklarar bristen på översättningar till engelska.⁷ Därmed är det olyckligt att få undersökningar om översättning från japanska till engelska finns, men att bristen på det kan förklaras med en översättningstorka i den engelskspråkiga världen generellt sätt.

Tidigare undersökningar och jämförelser av översättningar av Sosekis verk är även de förvånansvärt få. Soseki är en erkänt stor författare och flertalet av hans böcker samt forskning om honom har översatts till bland annat engelska, men några analyser av kvalitén på de översättningarna är som sagt få.

En studie av de tidigare översättningarna av *Botchan* finns dock, gjord av Kyoko Omori år 1996.⁸ Då den är gjord på 1990-talet har den inte med de två nyaste översättningar av *Botchan* som finns, eftersom de utkom år 2005 och 2009. I det här arbetet kommer delar av Omoris studie att användas för att se om de problem hon identifierade i de tidigare översättningarna har ändrats i de som kom på 2000-talet.

Omori har jämfört fyra olika översättningar: Mori Asataro (1918), Sasaki Umeji (1922), Burton Watson (1956), och Alan Turney (1972). Watsons översättning består endast av kapitel ett, så den har använts i den utsträckning det är möjligt. Omori tar upp fem olika problemområden: hur ordet ”botchan” och dess innebörd har översatts; hur personligheter speglas i sättet de talar genom till exempel karaktärernas dialekter; hur de indirekta sätten att tala som är så speciella för japanskan

---

⁶ Gessel, Van. *The Oxford guide to Literature in English Translation*. (s. 244)

⁷ Bassnett, Susan. *Reflections on Translation*. (s. xi-xii)

⁸ Omori, Kyoko. “Problems in English translations of Japanese literature: A study of Natsume Sosekis *Botchan* and *Kokoro*.” Hädanefter betecknad som ‘Omori.’

och särskilt viktiga för komiken i *Botchan* har hanterats; hur skämt i form av ordlekar förmedlas; samt regelrätta felöversättningar, gjorda på grund utav att översättaren inte är tillräckligt kompetent i original- eller mottagarspråket. Hon för dessutom en diskussion om hur man bör använda sig av modeord i en översättning eller inte, det vill säga hur nära originalspråket i berättelsen kontra hur nära språket hos läsekretsen idag som passar en översättning.

5. Material och avgränsningar

Detta arbete kommer att avgränsas till att behandla översättningar av boken *Botchan* av Natsume Soseki gjorda av Matt Treyvaud (2009) och Joel R. Cohn (2005).⁹ Vad de båda har gemensamt är att översättningen av *Botchan* är deras första publicerade översättningsarbete, men förutom det tycks de ha väldigt skilda förutsättningar och bakgrunder.

Cohn är en *associate professor* i japansk litteratur vid University of Hawaii. Han har tidigare gett ut en bok om humor i japansk modern litteratur, *Studies in the Comic Spirit in Modern Japanese Fiction*.¹⁰ Med detta arbete i ryggen kan man anta att han har en mer genomgående förståelse för att tolka och föra vidare humor i japanska till ett annat språk än de övriga översättarna av *Botchan*.

Treyvaud har inga tidigare publikationer utgivna. Han tycks ha gjort översättningen av *Botchan* som ett hobbyprojekt av högst personliga anledningar. Han berättar i inledningen av sin översättning att många av de problem som huvudpersonen Botchan går igenom, med till exempel oklara regler och traditioner, irritationen på bristen av privatliv och så vidare; var något som han även hört talas om genom personer han kände som arbetar med att undervisa i engelska i Japan idag. Därför beslöt han sig för att översätta den på det sättet som han hade läst den som, nämligen en lång oration om hur en importerad lärare genomgår en kulturchock. Han förklarar vidare att eftersom han själv var en del av den miljön så skulle för mycket polerande av översättningen motverka det han ville åstadkomma, vilket gjorde att han beslutade sig för att göra klart översättningen på 30 dagar. Han lade ut varje del av översättningen som en blogg och lät personer kommentera på hans arbete via internet. En del av de kommentarerna tog han till sig och ändrade därefter i översättningen innan han slutligen gav ut den som e-bok.

---

9 Treyvaud, Matt. *Botchan*.

Cohn, Joel R. *Botchan: a modern classic*.

10 Cohn, Joel R. *Studies in the Comic Spirit in Modern Japanese Fiction*. Cambridge: Harvard University Asia Center, 1998.

6. Analys

I det här avsnittet kommer de båda översättningarnas hantering av namn, dialektalt och avvikande språk, humor och skämt, samt språkliga stil att analyseras och jämföras.

6.1 Titeln *Botchan* och dess innebörd

En egenhet med boken *Botchan* är att det första översättningsproblemet uppkommer på ett så tidigt stadium som själva titeln. ”Botchan” är en term som är mycket svår att föra över till ett annat språk, på grund av de många olika underliggande toner som den kan medföra. I grunden är det en titel som används som benämning för en son i en finare familj, och som skulle kunna motsvaras av engelskans ”young master,” eller svenskans ”unge herrn.” Men då dessa båda benämningar har fallit ur bruk i både engelskan och svenskan så känns en direkt översättning med dessa uttryck ofrånkomligen gammalmodig.

Förutom den ålderdomliga aspekten finns det även andra nyanser av ordet ”botchan” som försvårar en översättning. Omori (1996) tar upp att det dels kan användas som det ovan nämnda ”unge herrn” för att visa sin kärlek och respekt för någon, men att det även kan ha en nedlåtande ton för att uttrycka hur naiv en person anses vara.¹¹ *Botchan* innehåller exempel på båda dessa nyanser, eftersom huvudpersonen hela tiden går under benämningen ”botchan” på ett eller annat sätt. Man får i själva verket aldrig reda på hans riktiga namn, vilket ger titeln ännu mera betydelse och svårigheter att översätta.

6.1.1 Titeln *Botchan* översatt av Treyvaud och Cohn

Tidigare översättare har haft olika strategier när de översatt titeln.¹² Antingen har man låtit den vara som den är, lagt till en underrubrik, eller försökt förklara ordets innebörd i förordet eller inledningen.

Treyvaud har även han låtit titeln vara som den är, utan några underrubriker, men han har inte heller gjort någon förklaring av titeln i sin inledning. Detta gör att den känns hängande i luften, utan någon förankring i förklaring eller koppling till hur läsarna ska ta till sig ordet på engelska.

Cohn har i sin översättning även han behållit titeln *Botchan*, men med underrubriken ”A modern classic,” som inte har någon direkt koppling med ordet i sig. Cohn ger däremot en utförlig förklaring av dess användningsområden samt hela spektrumet av olika meningar och vilka av dessa som kan appliceras på bokens huvudperson i sin inledning av boken.

---

11 Omori (s. 48).

12 Omori (s. 50).

6.1.2 Hur ordet "botchan" har översatts i texten

I själva boken förekommer ordet "botchan" flertalet gånger, men hela tiden med syftning på huvudpersonen. Eftersom ordet används i vissa sammanhang för att uttrycka respekt och kärlek, men i andra som ett nedlåtande tillmäle, är det viktigt att kunna föra över den rätta tonen i en översättning.

Ex. 1) Exemplet nedan handlar om när huvudpersonen Botchan har fått en anställning vid en skola ute på landsbygden, och åker och hälsar på sitt gamla hembiträde Kiyō för att berätta detta. Hon betyder så mycket för honom att hon nästan är som en mor, vilket han inser mer och mer genom berättelsens gång. Kiyō har i sin tur en obegränsad kärlek för huvudpersonen, vilket hon uttrycker bland annat genom att kalla honom "Botchan."

Kiyō ligger sjuk med en förkylning vid det här tillfället, och det är därför hon ligger i sängen när huvudpersonen kommer in.

NS: おれの来たのを見て起き直るが早い、坊っちゃん何時家を御持ちなさいますと聞いた。卒業さえすれば金が自然とポケットの中に湧いて来ると思っている。そんなにえらい人をつらまえて、まだ坊っちゃんと呼ぶのは愈馬鹿気ている。(s.18)¹³

Cohn: When she saw me there it seemed to boost her spirits right away, and she sat up and asked when I was going to get a house of my own. She had this idea that all you had to do was graduate and the money would just start sprouting in your pocket. What was even more ridiculous was the way she was still calling me Botchan, even though in her mind I was now a man of substance, not some little boy. (s. 24)¹⁴

Treyvaud: As soon as she saw me she sprang out of bed and asked, "When are you going to buy your house, sweetie?" Apparently she thought that if you graduated from university, money would suddenly start bubbling out of your pockets. And if I really was such a big shot, this ridiculous "sweetie" business had to stop. (läge 198)¹⁵

De båda översättarnas taktik är i det här exemplet väldigt tydlig. Treyvaud byter ut "botchan" mot ett engelsk ord som motsvarar den kärleksfulla nyansen i ursprungsordet. "Sweetie" används däremot inte som någon titel motsvarande "unge herrn", och därigenom tappar översättningen lite

---

13 Natsume, Souseki. *Botchan*.

14 Cohn, Joel R. *Botchan: a modern classic*.

15 Treyvaud, Matt. *Botchan*.

utav den respekt som Kiyo i originalet visar.

Cohn behåller ordet "botchan" som det är, vilket gör att läsaren måste noga ha läst igenom inledningen där han beskriver ordets olika nyanser för att förstå det. Möjligtvis skulle läsaren utan att ha läst inledningen kunna ana sig till att det rör sig om någon form av smeknamn, då Cohn skriver ut ordet med stor versal i början. Lägg märke till att Cohn även lagt till "...not some little boy" på engelska, vilket inte finns med i meningen på japanska. Detta kan tänkas ha lagts till för att visa på hur ordet bara används till barn på japanska. Men för att förstå ordet till fullo i Cohns engelska version behöver alltså läsaren (som troligtvis inte har någon kunskap om japansk kultur inom det här området) ändå läsa förklaringen i inledningen.

Ex. 2) I det här exemplet har Redshirt, en av lärarna på skolan där Botchan just fått anställning, skrattat åt honom för att vara alltför godtrogen och ha inställningen "allt löser sig så länge jag är ärlig."

NS: たまに正直な純粋な人を見ると、坊っちゃんだの小僧だのと難癖をつけて軽蔑する。(s. 68)

Cohn: And then on those rare occasions when they encounter somebody who's honest and pure-hearted, they look down on him and say he's nothing but a kid, a Botchan. (s. 72)

Treyvaud: And when they *do* see the occasional pure person, they call him a mommy's boy or a kid and laugh at him. (läge 800)

Cohn har här återigen förlitat sig på att läsaren har läst förklaringen i inledningen. Utan att ha läst den kan det bli svårt att över huvud taget förstå vad som menas med "Botchan" i den här engelska meningen.

Treyvaud byter ut "botchan" mot "mommy's boy," vilket definitivt för med sig den nedlåtande tonen ordet har i detta sammanhang. Däremot är det ett informellt uttryck, vilket "botchan" på japanska inte är.

Båda översättarna väljer en översättningsmetod och håller sig sedan konsekvent till den – antingen med en förklaring i inledningen eller ett engelskt ord som motsvarar delar av meningen som ordet medför i sammanhanget. Tyvärr lyckas varken Cohn eller Treyvaud att översätta samtliga nyanser i ordet, och deras val av metod har både för- och nackdelar. I Cohns fall får läsaren alla nyansskillnader uppräknade i inledningen, men frågan är om det är något som kan förutsättas att alla läsare gör. Treyvauds översättning med ett engelskt ord gör det lättare för läsaren att ta till sig

texten med en gång, men tappar på samma gång flera av undertonerna i berättelsen. Cohns metodval kan uppfattas som mer inriktad mot den hängivne läsaren som är genuint intresserad av den japanska kulturen, när Treyvauds version är mer anpassad till den engelska sfären.

6.2 Översättning av plats- och smeknamn

Förutom huvudpersonens och titelns "Botchan" så finns det även flera andra namn i boken som på grund av till exempel kulturella skillnader blir en utmaning att översätta. Det finns flera referenser till platser såsom tempel, hotell, öar, med mera, som i originalet saknar någon vidare förklaring (eller i själva verket är självförklarande då de är skrivna med kinesiska tecken, kanji). Botchan hittar dessutom på smeknamn åt sina lärarkollegor, som baseras på exempelvis sagor från den japanska mytologin. Som japan antas läsaren helt enkelt kunna förstå det speciella med namnet genom sin kultur eller språket i sig, men när de översätts till engelska kommer namnet självklart att tolkas med andra ögon. Här nedan ges därför några exempel på hur översättarna hanterat olika namn.

6.2.1 Smeknamn

Cohn har anammat samma taktik med smeknamnen i boken som med ordet "botchan," genom att helt enkelt ge en kortare förklaring av varje sådan i sin inledning. Treyvaud utnyttjar istället det nya medium han använder sig av, e-boken, genom att hyperlänk-markera vissa svåröversatta namn till en förklarande sida på internet (som till exempel Wikipedia).

6.2.1.1 Tanuki

Följande exempel tar upp svårigheter med att översätta referenser till kulturella företeelser (i det här fallet myter speciella för Japan).

Ex. 3) Botchan har just fått höra att hans vän Porcupine (Piggsvinet) blivit utsatt för Redshirts intriger, som slutade med att han blev inkallad till rektorn och beordrad att säga upp sig. Botchan blir väldigt upprörd, och säger ett och annat om vad han tycker om rektorns sätt att resonera. Utdragen nedan är en del av det han säger till Porcupine.

NS: 狸は大方腹鼓を叩き過ぎて、胃の位置が顛倒したんだ。(s. 166)

Cohn: That Badger must have been beating his chest so hard that he knocked himself senseless. (s. 162)

Treyvaud: He must have eaten so much the fat's gone to his head. (läge 1827)

I det här exemplet är smeknamnet nyckeln till hela meningen. Rektorn kallas av Botchan för Tanuki, vilket är ett japanskt djur som liknar en blandning av en tvättbjörn och en grävling. Den är starkt förknippad med japanska folksagor och myter, där den bland annat sägs kunna byta skepnad till människa, och gärna hittar på hyss så att de personerna vars skepnad de antagit framstår som dumma eller inkompetenta. Med smeknamnet syftar Botchan dels på rektorns utseende (med mörk hy och stora ögon), men även hans sätt att tala övertygande men förvillande.

För att lättare kunna förstå hur starka kulturella referenser som ex. 3) innehåller, bidrar jag med min egen version av hur meningen skulle kunna översättas: "Det måste vara så att Tanuki har slagit på sin mage för mycket, så att hans magsäcks placering har gjort att han förstår dåligt." Tanukis sägs ha en stor mage som de kan använda som en trumma, ibland för att spela musik bara för att ha roligt, och ibland för att leda resenärer på villovägar (liknande tomtarna med sina lyktor i svensk folketro). På japanska syftar alltså meningen på att rektorn har slagit på sin magtrumma, möjligtvis för att förvillra andra, så mycket att hans inälvor hamnat i oordning och påverkar hans förstånd. Med det vill Botchan förklara rektorns, enligt honom, befängda beslut att beordra Porcupine att säga upp sig.

Cohn översätter "tanuki" med "badger" (grävling), vilket är ett djur som i alla fall vars utseende kan relateras till av en engelskspråkig läsare. Han ger dessutom som tidigare nämnts en kort förklaring i sin inledning. Han har valt att skriva om uttrycket med ett engelskt sådant, "beating his chest," vilket har betydelsen "att visa hur ledsen eller skamsen man känner sig på ett uppenbart eller offentligt sätt."¹⁶ Möjligtvis skulle man kunna tolka detta som att rektorn på detta sätt fört andra bakom ljuset, men tanukins (och därigenom även rektorns) okynniga karaktär framstår inte lika klart som i originalet.

Treyvaud har i exemplet ovan helt skrivit om meningen. Cohn har även han gjort om meningen rejält, men har behållit idén om att rektorn slagit så hårt på en kroppsdel att han inte längre kan tänka klart. Treyvaud har gjort en omskrivning av ordet "fathead," som är ett informellt uttryck för en dum person.¹⁷ Å ena sidan är det med ett sådant här direkt uttryck ingen fråga om att betydelsen blir svår att förstå, men det gör även att meningen skapar mindre intresse då den går rakt på sak.

Utifrån Newmarks indelning av metaforer och hur man översätter dessa, kan man klassificera metaforen i exemplet ovan som en så kallad "original metaphor" (unik metafor – en metafor som är påhittad eller citerad av författaren, vilket medför att den bland annat innehåller kärnan i vad

---

16 *Beat your breast/chest.* <http://dictionary.cambridge.org/dictionary/british/beat-your-breast-chest>. Fritt översatt.

17 *Fathead.* <http://dictionary.cambridge.org/dictionary/british/fathead?q=fathead>. Fritt översatt.

författaren vill förmedla, samt kan berika målspråket om den uttrycks ordentligt i översättningen).¹⁸ Enligt Newmark (1998) kan unika, kulturella metaforer bytas ut mot en enklare, beskrivande metafor eller helt enkelt skrivas om till sin renaste mening (det vill säga skrivas om till något som uttrycks i rak mening – inga metaforer, bara fakta). Problemet med detta är dock att mycket utav tonen och den målände bilden i originalet försvinner i översättningen. Med utgångspunkt i detta resonemang har Cohn lyckats komma närmast originalet.

Observera även att Treyvaud i ex. 3) bytt ut "Tanuki" mot "he" (han). Enligt Newmark (1981) bör en översättare undvika att substituera upprepade ord i originalet med synonymer i översättningen.¹⁹ Med andra ord bör alltså en upprepning som förekommer i originalet även finnas med i översättningen. Det finns dock några undantag, till exempel så kan synonymer som hänvisar till någon eller något bytas ut mot sitt egentliga namn. Dock är på sätt och vis "Tanuki" inte rektorns riktiga namn. Dessutom är det bra att hålla i åtanke att det japanska språket använder så få personliga pronomen som möjligt, eftersom det, enligt Hasegawa (2012), dels visar på författarens närvaro och dels uppfattas som oartigt.²⁰ Istället försöker talare av japanska använda sig av egennamn i stor utsträckning. Men på engelska ses detta som för repetitivt, och istället för egennamn brukar personliga pronomen användas som synonymer. Trots detta är ändå Treyvauds text ovan något utav ett gränsfall. I texten i anslutning direkt före och efter stycket ovan i ex. 3) nämns rektorn som just "rektorn," och dessutom endast en gång. Varför då översätta "Tanuki" med "he" kan man undra, om det nu inte möjligtvis var så att han tyckte att det passade bättre med den övriga meningen, då tanukis inte har någon som helst koppling med uttrycket "fathead." I slutändan är det Cohn som har lyckats komma närmast originalet, trots att det samtidigt är olyckligt att så mycket fallit bort i översättningen.

6.2.1.1 Nodaiko

Följande tar upp ytterligare ett fall av Botchans smeknamn på en av sina nya kollegor.

Ex. 4) I det här exemplet håller Redshirt på att övertala Botchan att följa med honom och läraren Yoshikawa på en fisketur. Yoshikawa följer efter Redshirt vart han än går, så Botchan är inte särskilt förvånad över att han också ska följa med. Botchan tycker illa om honom från allra första början, vilket läsaren får veta genom bland annat stycket nedan.

NS: 吉川君と云うのは画学の教師で例の野だいこの事だ。この野だは、どうい

---

18 Newmark, Peter. *A textbook of translation*. (s. 112-113)

19 Newmark, Peter. *Approaches to translation*. (s. 147)

20 Hasegawa, Yoko. *The Routledge Course in Japanese Translation*. (s. 80-81)

う了見だか、赤シャツのうちへ朝夕出入して、どこへでも随行して行く。まるで同輩じゃない。主従みた様だ。(s. 57)

Cohn: Yoshikawa was the art teacher, the one I'd given the nickname the Hanger-on. For some reason he was always hanging around at Redshirt's place, and he'd tag along after Redshirt wherever he went, as if he were some kind of personal attendant instead of a colleague. (s. 62)

Treyvaud: Mr Yoshikawa was the art teacher, the Clown. For some reason the Clown stuck by Redshirt all day, every day, following him everywhere. It was like watching a knight and his squire, rather than two colleagues at a school. (läge 656)

Smeknamnet för Yoshikawa på japanska är Nodaiko, vilket är benämningen för en person som arbetar som en underhållare av det efterhängsna slaget. Ett direkt motsvarande ord på engelska eller svenska finns inte, men ”narr” är någorlunda nära i betydelse. Treyvaud har valt att översätta med ”the Clown” (Clownen) som motsvarar den humoristiska sidan av ordet ”nodaiko,” medan Cohn istället väljer att visa den efterhängsna sidan med ”the Hanger-on” (Påhänget). Senare i boken kortar han ner detta till ”Hanger,” vilket kan vara något missvisande och förvirrande för en ouppmärksam läsare, då detta betyder ”galge” eller ”klädhängare.” I det japanska originalet kortas även Nodaiko ner till Noda, men utan hjälp av kinesiska tecken för att komma ihåg kan förkortningen av ”Hanger-on” på engelska som sagt bli förvirrande för läsaren. Cohn använder för övrigt samma metod här som vid översättningen av ordet ”botchan,” det vill säga att han ger en kort förklaring i sin inledning av ordet ”nodaiko” och sitt val av översättning.

Förhållandet mellan Redshirt och Yoshikawa är i Treyvauds fall översatt till en västerländsk företeelse, "a knight and his squire" (en riddare och hans väpnare). Cohn har istället valt det mer neutrala "some kind of personal attendant instead of a colleague" (som någon sorts personlig uppsare istället för en kollega). Treyvauds val av ord ligger längre ifrån originalet än Cohns.

6.2.2 Platsnamn

När det gäller namn på områden, städer och liknande använder sig Cohn och Treyvaud av samma metod som vid översättning av smeknamn: Treyvaud använder sig av hyperlänkar till sidor på internet, och Cohn skriver om till en förklaring eller utelämnar ordet helt.

Ex. 5) Botchan har just fått reda på av Redshirt att han kommer att få en löneförhöjning på grund av att skolan snart kommer ha pengar att omfördela. Anledningen till det är att en

annan lärare, Koga, har blivit förflyttad till en annan skola. När Botchan frågar vart Koga ska flytta någonstans får han det här som svar från Redshirt:

NS: 「日向の延岡で—土地が土地だから一級俸上って行く事になりました」(s. 114)

Cohn: "To Nobeoka, in Miyazaki Prefecture. Since it's such a remote place, he'll be getting a one-step raise in his pay." (s. 115)

Treyvaud: "Nobeoka City, in Hyuga. It's a considerable hop away, so he'll go up on the pay scale too." (läge 1282)

De understrukna orden i Treyvauds version är hyperlänk-markerade.

"Hyuga" är direkt översatt från originalet. Det är en gammal term för en provins som numera är ersatt med prefekturerna Miyazaki. Om man utgår ifrån att de engelskspråkiga läsarna inte känner till någonting om Japan när de läser boken, så spelar det antagligen mindre roll om namnet är korrekt eller inte i modern tid. Både Cohn och Treyvauds versioner av platsnamnet fungerar - Cohn gör det lättare att kunna slå upp platsen genom att skriva om det till en modern referens, medan Treyvaud länkar till en förklarande sida på internet.

6.2.2.1 Namn på inrättningar

Det förekommer flera inrättningar i Botchan såsom hotell, värdshus, med mera, vars namn hanterats olika av Cohn och Treyvaud. Skillnaderna illustreras med exemplet nedan:

Ex. 6) Botchan har tillsammans med Porcupine kommit på Redshirt med att vara den som står bakom alla intriger på skolan. Porcupine har genom dessa just blivit avskedad, vilket var droppen som fick bägaren att rinna över. De bestämmer sig för att hämnas, genom att ta Redshirt på bar gärning när han går och besöker sin favorit-geisha. Dialogen nedan är en del av deras samtal då de planerar hur de ska göra.

NS: 「見届けるって、夜番でもするのかい」

「うん、角屋の前に枳屋と云う宿屋があるだろう。あの表二階をかりて、障子へ穴をあけて、見ているのさ」(s. 150)

Cohn: "Catch him in the act? How? In a stakeout?"

"That's right. You know the inn called Masu-ya that's right across from Kado-ya?"

Well, I can rent one of the second-floor rooms on the front side, poke a little hole in one of the paper screens, and keep a lookout." (s. 147)

Treyvaud: "Catch him? Like, run a stakeout?"

"Right. You know that hotel in front of the Corner called the Square? I'm gonna rent the front room on the second floor, make a hole in the wall, and then keep a lookout for him." (läge 1655)

Cohn använder sig av *romaji* (uttalet av det japanska ordet med västerländska bokstäver) för att skriva ut platsnamnen. Han är konsekvent med detta, och följer samma mall för övriga värdshus, inackorderingar, med mera. Däremot kan det tyckas lite udda att han skriver ut "ya" för någon som har vissa kunskaper i det japanska språket. "Ya" är nämligen omskrivningen av " 屋 " som betyder värdshus, affär eller någon liknande typ av inrättning. Cohn har alltså i princip skrivit ut "värdshus" två gånger i sin översättning. Enligt Newmark (1988) är det inte fel att inte översätta en plats om den är en del av ett namn eller en adress, och för en läsare som inte har någon kunskap om det japanska språket spelar ett extra "-ya" säkerligen ingen roll.²¹ Men det är ändå intressant att fundera över varför Cohn har valt att ta med den ändelsen över huvud taget.

Treyvaud har översatt namnen på värdshuset ordagrant. Även han är konsekvent med sin metod att översätta namnen på detta sätt, och det är en översättningsmetod använd även för andra japanska böcker. Enligt Hasegawa (2012) är detta en metod ofta använd i till exempel översättning av Haruki Murakamis böcker.²²

Varken Cohn eller Treyvaud har alltså använt sig av någon "fel" metod vid översättningen. Men de olika versionerna av meningarna i ex. 6) för med sig olika känslor för läsaren. I Cohns fall blir läsaren hela tiden påmind om att det är i Japan som allting utspelar sig: namnen är exotiska, och hålet som de ska kika ut igenom görs i en vägg av papper. Treyvauds version känns istället mer neutral, då han översatt namnen och utelämnat att det just är pappersväggar det handlar om. Det hela kan utspela sig i vilken del av världen som helst.

6.3 Dialekter och tal som avviker från det normala

I *Botchan* illustreras de olika karaktärernas personligheter mycket genom sättet de talar. Japanska språket innehåller flera olika artighetsnivåer, vilket i dialogerna visar på personers förhållande till varandra. Förutom det visas mycket av karaktärsdragen (bland annat huvudpersonen Botchans

---

21 Newmark, Peter. *A textbook of translation*. (s. 216)

22 Hasegawa, Yoko. *The Routledge Course in Japanese Translation*. (s. 30-35)

stolthet över att vara från Tokyo och hans fördomar om människor som bor ute på landet) genom olika dialekter, närmare bestämt det man talar i Tokyo (standarddialekten) och dialekten man talar i Matsuyama (en något lantlig sådan).

6.3.1 Matsuyama-dialekten

Lägg märke till användandet av "na moshi" i följande exempel:

Ex. 7) Botchan ska hålla i sin allra första lektion. När han kommer in i klassrummet är alla eleverna större och starkare än vad han är, så för att försöka hålla tillbaka sin nervositet och visa vem som bestämmer så talar han högt, snabbt och med mycket Tokyo-slang. Till slut ställer sig dock eleven i främsta raden som ser störst och starkast ut i hela klassen upp och säger "Magistern!" varpå följande utspelar sig:

NS: そら来たと思いながら、何だと聞いたら、「あまり早くて分からんけれ、もちつと、ゆるゆる遣つて、おくれんかな、もし」と云つた。おくれんかな、もしは生温るい言葉だ。(s. 31)

Cohn: Here we go, I thought. When I asked him what he wanted, he said, "Well, umm, when you talk so fast it's hard to understand, umm, could you slow down just a little bit if you don't mind - *na moshi*." This "if you don't mind *na moshi*" sounded awfully wishy-washy to me. (s. 38)

Treyvaud: "What?" I asked, thinking, *Shit, here it comes*.

"We cain't understan' yuh none 'cause yuh talkin' too fast. Cain't yuh maybe slow it down none, like?"

Can't yuh maybe slow it down none, like? That was supposed to be a sentence? (läge 359)

Det viktigaste att lägga märke till i det här exemplet är som sagt användandet av "na moshi." Det är ett slags dialektalt utfyllnadsord som betyder ungefär "isn't that right" (eller hur).²³

Cohn och Treyvaud har hanterat dialekten på två helt olika sätt. Cohn lägger till utfyllnaden "umm" (ett onomatopoetiskt ord för att visa att man tänker efter), och det typiska för Matsuyama-dialekten, "na moshi," i direktöversatt form. Han har skrivit en mening i sin inledning om att Matsuyama-dialekten används flitigt i dialogerna i boken, i vilken det karakteristiska uttrycket "na

---

23 Omori (s. 53).

moshi" förekommer. I övrigt framgår det inte att det är frågan om någon dialekt i dialogerna. Uttrycket "umm" tar Cohn bort i de senare dialogerna, och håller sig endast till att låta karaktärerna infödda i Matsuyama avsluta sina meningar med "na moshi." Här uppstår samma problem som med Cohns översättning av "botchan" och övriga smeknamn. Kan man verkligen räkna med att en läsare läser inledningen (och i det här fallet kommer ihåg den enda mening som tar upp "na moshi")? Om vi utgår ifrån att de både läser och förstår inledningen, är det då tillräckligt för att en engelskspråkig läsare utan någon kunskap i det japanska språket förstår vad "na moshi" ger för nyans till dialogerna? Att det är något speciellt uttryck för de som kommer från Matsuyama bör gå fram, eftersom de är de enda som använder det i boken. Att det är någonting som inte egentligen har någon betydelse, alltså ett utfyllnadsord, kanske också når fram till läsaren, men det kan också vara så att de lämnas att undra över om de inte missar någonting just för att de läser en översättning. En japansk läsare som läser boken på originalspråk har ju en viss uppfattning om vad uttrycket syftar på, men i en översättning försvinner den förståelsen.

Treyvaud har i sin version medvetet skrivit ut Matsuyama-karaktärens dialekt som felstavad engelska. Dessutom har han lagt till ordet "like" i slutet av meningen istället för "na moshi." Ordet "like" i sig används i mycket informellt tal, till exempel när man vill förklara någonting eller visa att man tänker efter (liknande det ljudhärmande ordet "umm").²⁴ Just att det är ett nonsensord som egentligen inte betyder någonting stämmer in med ordet "na moshi." Däremot är resten av meningen som felstavad, dialektalt härmande engelska i denna utsträckning inte någonting som är brukligt inom översättning till engelska.²⁵ Istället brukar endast delar av de dialektala orden föras över till engelska, med fokus lagd på att få fram ett otvunget, naturligt tal fyllt av slang. Men i det här fallet är huvudpersonens "berättarröst" även den fylld av informella uttryck - så hur ska skillnaderna mellan informellt och dialektalt språk bäst beskrivas? Cohn låter berättarrösten vara en blandad form av informellt, formellt och gammalmodigt tal, och dialogerna på dialekt skrivna på samma sätt fast med tillägget "na moshi." Treyvaud låter berättarrösten vara informell, och med dialogerna på dialekt tydligt utskrivna som dialektala, men då även med risk för att texten blir svårläst.

Hasegawa (2012) tar upp flera exempel på hur man kan hantera dialekter i översättning mellan japanska och engelska. Ett av dem är att illustrera skillnaderna genom att låta talet variera i tempo.²⁶ Då Tokyo-dialekten räknas som snabb och i direkt motsats till den långsamma och indirekta Matsuyama-dialekten, skulle detta kanske varit ett bättre alternativ för att illustrera skillnaderna i

---

24 "Like." *Oxford Advanced Learner's dictionary*. E-lexikon.

25 Newmark, Peter. *A textbook of translation*. (s. 194-195)

26 Hasegawa, Yoko. *The Routledge Course in Japanese Translation*. (s. 61-64)

språk, särskilt med tanke på att det är lätt att så att säga "dra ihop" ord på engelska (till exempel "I had" blir till "I'd").

6.3.2 Sluddrigt tal

I kontrast till avsnittet ovan om Matsuyama-dialekten, kan det vara intressant att ta upp ett exempel på en annan typ av speciell dialog i *Botchan*: det sluddriga talet från alkoholpåverkade personer.

Ex. 8) Botchan och Porcupine är på Koga's avskedsfest. Medan de andra lärarna sitter kvar inomhus och dricker sprit, går de ut på gårdsplanen och diskuterar ett tal som Porcupine höll tidigare under festen. Botchan meddelar att han tyckte att talet var bra, förutom på en punkt: Porcupine borde ha uttryckt sig starkare när han nämnde de intrigmakare (i första hand Redshirt) som finns på skolan, varpå han uppvisar sin förmåga att rabbla upp svordomar och andra okvädningsord i snabb följd. Mitt under detta raglar två andra lärare, vid det här laget kraftigt berusade, ut på gårdsplanen. De drar med sig Botchan och Porcupine in igen, och den ena fäster sig dessutom vid någonting som Botchan rabblat upp just innan (därav "weasel" och "frauds" nedan).

NS: 「両君そりゃひどい—逃げるなんて、—僕が居るうちは決して逃さない、さあのみたまえ。—いかさま師?—面白い、いかさま面白い。—さあ飲みたまえ」
(s. 138)

Cohn: "Hey! Whadda you two think you're doing running out on ush like that? We're not gonna let you get away sho easily.... C'mon, now, drink up!... Weasels, huh? Hey, I like that.... C'mon... weasel all have a drink together...." (s. 134)

Treyvaud: "Hey, wassa matter wi' you two — runnin' away an' stuff — I ain' gonn' let you go home that easy, c'mon, hav' 'nother drinkie — fraudu.. lah? Hahaha, I like it, frauds, funny — down the hatch!" (läge 1516)

I ex. 8) är det främst Cohn som förvånar. I övriga dialoger med tal som avviker från det normala i boken, det vill säga då Matsuyama-dialekten förekommer, håller han översättningen mycket nedtonad med endast tillägg av "na moshi." Men för att tydliggöra att någon är påverkad av alkohol så lägger han till både felstavningar och icke-grammatiska uttryck.

Treyvaud gör på samma sätt som med dialogerna på dialekt, fast uttrycker sig lite annorlunda.

En annan sak som kan vara värd att notera med ex. 8) är att både Cohn och Treyvaud ignorerar upprepningen av "面白い" i den japanska meningen. Båda två substituerar det ena gången med något annat uttryck. Detta är ett till exempel på att det engelska språket inte är lika tolerant för upprepningar som japanskan, vilket togs upp under avsnitt 6.2.1.1. Cohn har med sitt nytillagda uttryck även infört, medvetet eller omedvetet, en ordvits: "Weasel all have a drink together." "Weasel" kan i den här typen av felstavad mening uppfattas som "we shall," så vid snabb läsning av exemplet ovan kan den utläsas som "we shall all have a drink together" (vi skall alla dricka tillsammans). Originalen är i och för sig även den lustig, men innehåller ingen sådan här ordvits.

6.4 Humor - ordvitsar och skämt

Botchan är en underhållande bok, där många utav de roliga situationerna kommer sig av olika typer av ordvitsar. Oftast är det skillnader i dialekter eller huvudpersonens förmåga att göra snabba repliker som är det drivande i skämten. Ordvitsar är relativt lätta att konstruera på japanska, då många ord har samma uttal men vitt skilda betydelser. När även de många variationerna i dialektala uttal är inblandade blir det hela såklart ännu mer komplicerat att översätta. Nedan visas ett exempel på hur Cohn och Treyvaud har försökt överkomma detta.

Ex. 9) Detta exemplet handlar om när huvudpersonen Botchan utsätts för ett spratt av skolans internatelever. Han har sin första "nattvakt," det vill säga att han behöver sova över på skolan för att hålla ett öga på de elever som är inackorderade där. När han ska gå och lägga sig upptäcker han dock att någon har lagt en hel svärm med gräshoppor under täcket. Botchan blir mycket upprörd och kallar till sig några elever för att de ska stå till svars för vad de gjort. När han frågar dem vad de menar med alla dessa gräshoppor spelar de dumma och säger att de inte förstår vad han menar. Den där gräshoppan som han håller fram är inte en sådan som han talar om (grasshopper), utan en migrerande gräshoppa (locust). Botchan blir då ännu mer upprörd, både av att de hela tiden svarar undvikande, samt att de visat att han själv inte ens kan känna igen en gräshoppa ordentligt. Dessutom använder eleverna sig hela tiden utav uttrycket "na moshi," vilket han vid det här laget retat sig på i flera veckor. Till slut rinner bågaren över för honom, varpå följande utspelar sig:

NS: 「籠棒め、イナゴもバツタも同じもんだ。第一先生を捕まえてなもした同じだ。菜飯は田楽の時より外に食うもんじゃない」とあべこべに遣り込めてやったら「なもしと菜飯とは違うぞな、もし」と云った。いつまで行ってもなもしを使う奴だ。(s. 47)

Cohn: "Grasshoppers, locusts, they're all the same! And who do you damned jackasses think you are sticking that stupid na moshi on the end of everything when you're talking to a teacher? It just makes you sound mushy - that's all it's good for!" That ought to show them who's boss, I thought - but they came right back with "Na moshi isn't the same as mushy - na moshi." It was hopeless - they couldn't stop saying na moshi even if they tried. (s. 51)

Treyvaud: "Locusts and grasshoppers are exactly the same thing, you cretin! And what's with all this 'like' crap? I don't care if you like it or not!"

"Naw, thait's a different 'like,' like - " began one. (läge 560)

I det här exemplet bygger det roliga på en ordvits med Matsuyama-dialektens "na moshi." Botchan irriterar sig på att eleverna hela tiden använder sig av det uttrycket i slutet av sina meningar. Han förklarar för dem att "na meshi," vilket är en maträtt, inte äts vid något annat tillfälle än vid skördefestivaler, och får svaret tillbaka att "Na moshi är inte det samma som na meshi, na moshi."

Cohn har, som tidigare nämnts, valt att behålla "na moshi" för alla dialoger som sägs på Matsuyama-dialekt. Han har skrivit om skämtet med ordet "mushy" istället för "na meshi," vilket i och för sig lämpar sig väl ljudmässigt, men förlorar i förmåga att underhålla på grund av sin betydelse: någon som visar så mycket känslor att det blir pinsamt (ett informellt uttryck som visar att man ogillar sådant uppförande).²⁷ "It just makes you sound mushy - that's all it's good for!" - låter eleverna sentimentala när de använder "na moshi"? Cohn får inte riktigt skämtet att gå ihop.

Treyvaud har å andra sidan även han skrivit om skämtet. Han använder det "like" han substituerat "na moshi" med som grund. I Treyvauds version ligger det roliga i skillnaden mellan engelskans "like" som utfyllnadsord och det "like" som betyder att tycka om någonting. När Botchan säger "I don't care if you like it or not!" (jag bryr mig inte om ifall ni tycker om det eller inte), så uppstår det en situation som är lätt att relatera till: känslan av utanförskap då en viss grupp av personer använder ett uttryck som någon annan inte kan förstå. Men läsaren begriper det som Botchan inte förstår, och däri uppstår det roliga. Tyvärr har Treyvaud även skalat bort lite väl mycket av övriga delar av originalet. Han lyckas med skämtet om glappet hos Botchans ordförståelse, men har valt att endast ta med de passager som är i dialogform. Därigenom försvinner en hel del av originalets charm. Läsaren får helt enkelt inte reda på lika mycket om hur Botchan tänker (och därigenom hur han är som person) med Treyvauds översättning.

---

²⁷ "Mushy." *Oxford Advanced Learner's dictionary*. E-lexikon.

6.5 Tolkning, felöversättning och speciella japanska ord

I det här avsnittet kommer exempel på misstag gjorda på grund av otillräckliga kunskaper i det japanska språket eller oförmåga att uttrycka sig tillräckligt väl på engelska att tas upp. Meningar som feltolkats eller felöversatts, samt översättning av speciella japanska ord är något som skiljer Cohn och Treyvauuds versioner åt.

6.5.1 Felöversättning

En referens till någonting specifikt inom en viss kultur blir svårt att översätta på flera plan. För det första ska översättaren över huvud taget känna igen att det handlar om en allusion (en referens till en annan text, vilken det är viktigt att ha en förståelse av för att förstå även texten som allusionen förekommer i), något som kräver en stor kunskap inom både språk och kultur.²⁸ Därefter behöver den föras över till översättningsspråket, för vilket det finns några olika tillvägagångssätt:

Kulturella allusioner i originaltexten bör enligt Newmark (1981) inte återskapas i samma form i översättningen.²⁹ Om de inte är viktiga för texten bör de enligt honom till och med uteslutas. Hasegawa (2012) föreslår att en översättare använder sig av fotnoter för att klargöra referenser som kan vara svåra för läsaren att förstå; eller, om man tycker att fotnoter blir alltför klumpigt, skriva om den ursprungliga allusionen till någonting som läsarna av översättningen bättre känner till.³⁰

Ex. 10) Botchan och Porcupine är på en avskedsfest för läraren Koga, som har blivit förflyttad till en skola i en annan landsdel på grund av Redshirt's intriger. De sitter och lyssnar till ett tal som Redshirt håller på festen, men blir så upprörda över alla uppenbara lögner att de signalerar sin avsky inför det till varandra.

NS: 赤シャツが送別の辞を述べ立てている最中、向側に座っていた山嵐がおれの顔を見て一寸稲光をさした。おれは返電として、人指し指でべっかんこうをして見せた。(s. 134)

Cohn: Midway through this farewell speech of Redshirt's, the Porcupine flashed me a withering glance from across the way. I silently signaled back my own disgust by pulling my lower eyelid down with my finger. (s. 130)

Treyvauud: Right in the middle of Redshirt's farewell speech, the Porcupine, who was sitting opposite me, glanced my way like a flash of lightning. I pulled a face at him in reply.

---

28 Hasegawa, Yoko. *The Routledge Course in Japanese Translation*. (s. 70)

29 Newmark, Peter. *Approaches to translation*. (s. 147)

30 Hasegawa, Yoko. *The Routledge Course in Japanese Translation*. (s. 70-72)

(läge 1477)

Här är det Treyvauds bristande kunskap om den japanska kulturen som gör att hans översättning blir otillräcklig. I den första meningen av exemplet ovan är det en allusion som har gått honom förbi. I originalet ser Porcupine på Botchans ansikte, och "genomborrar honom med en 3 centimeter lång blyxt" ("一寸稲光をさした"). I kontext med det läsaren sedan tidigare fått veta – att både Botchan och Porcupine inte alls tycker om hur Redshirt intrigerar för att säkra sina egna mål – så är Cohns översättning en mycket bättre tolkning av originalet: "the Porcupine flashed me a withering glance" (Porcupine skickade mig en mördande blick).

Vidare är "返電" inte bara ett svar, utan ett svar via telegram. Cohns omskrivning av det som "I silently signaled back" (jag signalerade tyst tillbaka) är en uppdatering av uttrycket som tydligt visar vad som försiggår.

Slutligen framgår inte den kulturella betydelsen i Treyvauds "I pulled a face at him in reply" (jag svarade med att göra en grimas), det vill säga Treyvaud har missförstått den symboliska meningen med uttrycket. Om en symbolisk handling översätts ordagrant kan resultatet mycket väl bli att det förlorar sin mening eller blir missvisande, vilket har hänt i Treyvauds fall.³¹ I originalet drar Botchan i sin kind med pekfingret, så att den röda insidan av ögonlocket blir synlig. I västerländska länder som Sverige och England skulle detta kunna betyda ungefär "jag håller ögonen på dig," men i Japan är betydelsen en annan. Där blir budskapet snarare att man tycker att någon eller någonting är dåligt. En västerländsk grimas som motsvarar den som Botchan gör skulle kunna vara att himla med ögonen. Treyvaud har gjort ansiktsuttrycket mindre specifikt på engelska, vilket å ena sidan tar bort risken för misstolkning av läsarna på engelska, men han missar även att föra med den underliggande betydelsen: att Botchan och Porcupine visar sinsemellan att de inte håller med om vad Redshirt säger i sitt tal. Cohn löser det genom att lägga till en förklaring "I silently signaled back my own disgust" (jag signalerade tyst tillbaka min egen avsky).

6.5.2 Tolkning

Bildliga uttryck, som till exempel metaforer och liknelser, är ord som används för att uttrycka någonting mer än sin ordagranna betydelse. Korrekt överföring av detta till översättningspråket kräver alltså att orden eller uttrycken tolkas på rätt sätt. Hasegawas avsnitt om liknelser har använts för att identifiera följande exempel:³²

---

31 Hasegawa, Yoko. *The Routledge Course in Japanese Translation*. (s. 68-69)

32 Hasegawa, Yoko. *The Routledge Course in Japanese Translation*. (s. 85-86)

Ex. 11) När Botchan tillsammans med Porcupine tagit ut sin hämnd på de intrigerande lärarna på skolan, säger han upp sig och åker tillbaka till Tokyo. Den lättnad han känner över att vara tillbaka i storstaden beskrivs med meningen nedan:

NS: 神戸から東京までは直行で新橋へ着いた時は、漸く娑婆へ出た様な気がした。(s.179)

Cohn: From Kobe we took an express train straight to Tokyo. When we arrived at Shimbashi Station, I felt like I had finally made it out of purgatory and back to the real world. (s. 172)

Treyvaud: Once we reached Kobe we took the first train back to Tokyo, and when we arrived at Shimbashi Station I felt like I'd been released from prison. (läge 1950)

De understrukna orden är hyperlänk-markerade i Treyvauds version.

Med ex. 11) illustreras olika tolkningar av två japanska ord. Det första är " 直行 ," vilket betyder "att åka eller gå någonstans genast och utan omvägar."³³ Cohn har tolkat detta som "an express train" (ett expresståg), och Treyvaud som "the first train" (det första tåget). Båda tolkningarna stämmer in i kontexten, men ger lite olika nyanser till översättningarna.

Det andra ordet som tolkats på olika sätt är " 娑婆 ." Det kan ha betydelsen "en värld där problemen och plågorna är många, där man bör ha uthållighet och tålamod; den värld där människorna verkligen lever i;" eller "den frihet man har i världen utanför restriktionerna i armen, fängelset, och så vidare."³⁴ Cohn har tolkat ordet som den förra definitionen: "I felt like I had finally made it out of purgatory and back to the real world" (det kändes som om jag till slut hade tagit mig upp ur skärselden och tillbaka till den riktiga världen). Tillägget av skärselden gör dock att meningen får en kristen vinkel. Det är inte särskilt troligt att Botchan är en kristen person, men för de engelsktalande läsarna som översättningen är tänkt till blir referensen på detta sätt möjligtvis lättare att förstå.

Treyvaud har istället valt den senare betydelsen: " I felt like I'd been released from prison" (det kändes som om jag blivit frisläppt från fängelset). Båda betydelserna är rätt, men det är värt att tänka på vilken nyans respektive betydelse valet kommer att ge en översättning. Det viktiga är att tydligt få fram att Botchan kände det som om han kom tillbaka till "den riktiga" världen igen.

---

33 “ 直行 ”Kojien. E-lexikon.

34 “ 娑婆 ”Kojien. E-lexikon.

6.5.3 Speciella japanska ord

När en text innehåller information starkt bunden till kulturen, behöver översättaren antingen utesluta den helt och hållet eller lägga till någon form av förklaring för att kompensera för den saknade bakgrundsinformation. ³⁵ I boken *Botchan* använder sig Cohn och Treyvaud av i huvudsak två olika metoder: Cohn lägger hellre till en förklaring än utesluter; Treyvaud utnyttjar e-bokformatet så långt han kan genom att lägga till hyperlänkar med vilka läsaren själv får ta reda på exakt vad ordet betyder. Trots att det är viktigt att på något sätt skriva om ord som är specifika för en viss kultur i en översättning, har tyvärr varken Cohn eller Treyvaud lyckats med att översätta eller skriva om samtliga speciella japanska ord – en del av dem smyger sig in i översättningarna ändå.

Ex. 12) *Botchan* befinner sig på Koga's avskedsfest. Hans kollega Nodaiko (Yoshikawa) bestämmer sig för att dansa, och ropar ut följande till en av geishorna på festen.

NS: 鈴ちゃん 僕が紀伊の国を踊るから、一つ弾いて頂戴と云い出した。(s. 140)

Cohn: "And now I'm going to dance 'Kiinokuni' - Suzu-chan, play it for me please...." (s. 137)

Treyvaud: "Suzu-chan," he said, "I'm going to dance the Ki-no-Kuni. Play for me, all right?" (läge 1549)

De understrukna orden är i Treyvauds version hyperlänk-markerade.

Här har både Cohn och Treyvaud tagit med namnsuffixet "-chan." Det är inte en del av geishans namn det handlar om, utan någonting som läggs till för att visa vänskap och tillgivenhet för den person man talar om. ³⁶ Enligt Hasegawa (2012) kan ett suffix såsom "-chan" kan bytas ut mot informellt tal och eventuellt ett smeknamn, men ingen av översättarna har gjort det när det är frågan om just den här geishans namn. ³⁷ Fler namnsuffix förekommer på andra ställen i boken, men där har både Cohn och Treyvaud valt att utelämna dem.

Just om geishan Suzu talas det om senare i boken, fast då med oförkortat förnamn " 小鈴 " (NS s. 171), Kosuzu. Cohn skriver ut bara "Kosuzu" (Cohn, s. 165), men Treyvaud lägger till en förklaring: "Kosuzu - you know, 'Suzu-chan?'" (Treyvaud, läge 1875). Men frågan kvarstår fortfarande varför de valde att inte utelämna "-chan" från första början.

---

³⁵ Hasegawa, Yoko. *The Routledge Course in Japanese Translation*. (s. 179-181)

³⁶ “ ちゃん ” *Kojien*. E-lexikon.

³⁷ Hasegawa, Yoko. *The Routledge Course in Japanese Translation*. (s. 180)

6.5.3.1 Personliga pronomen

Japanska är ett ego-centrerat språk, där personliga pronomen vanligtvis är underförstådda och därför utelämnas ur meningarna.³⁸ Eftersom de inte används särskilt ofta blir de mer laddade än sina motsvarigheter i till exempel det engelska språket. Flera personliga pronomen på japanska är dessutom inte helt neutrala utan visar på sociala förhållanden, som till exempel att talaren eller den tilltalade är man eller kvinna; ung eller gammal; eller har hög eller låg social status i förhållande till den andra parten i konversationen.

Ett sådant ord vilket används förhållandevis flitigt i dialogerna i *Botchan* är "君", vilket betyder "du" men med kriterierna att talaren är man och att den han talar till är någon med samma eller lägre status som han själv.³⁹ Cohn och Treyvaud har tolkat användningen av det här ordet på lite olika sätt.

Ex. 13) Följande är den inledande frågan på samtalet om fiske mellan Botchan och Redshirt, som även delvis togs upp i ex. 4.

NS: 君釣りに行きませんかと赤シャツがおれに聞いた。(s. 55)

Cohn: "How would you like to do a little fishing?" Redshirt asked me. (s. 61)

Treyvaud: "Would you like to come fishing, son?" asked Redshirt. (läge 647)

När Redshirt använder ordet "君" översätter Treyvaud det som "son," vilket kan användas av en äldre man som tilltalsform för en pojke eller ung man.⁴⁰ Botchans vän Porcupine använder även han ofta "君" när han tilltalar Botchan, och där översätter Treyvaud det som "buddy," medan Cohn fortfarande använder det neutrala "you" (du). "Buddy" är ett uttryck för en nära vän, alternativt ett namn för en man talaren inte känner.⁴¹

Både Cohns och Treyvauds versioner fungerar som översättning. Treyvauds känns lite mer informell tack vare uttrycken, samt trycker möjligtvis lite hårdare på talarnas sociala ställningar. Detta framgår hela tiden i den japanska texten, på grund av ord som har en inbördes nyans av talarens kön, ålder, sociala position, och så vidare. Treyvauds version visar ett sätt att föra över detta till engelska. Å andra sidan är det heller ingenting som talar emot Cohns version. Eftersom social ställning inte uttrycks på samma sätt i japanska som på engelska, så minskar risken med

---

38 Hasegawa, Yoko. *The Routledge Course in Japanese Translation*. (s. 163-164)

39 "君" *Kojien*. E-lexikon.

40 "Son." *Oxford Advanced Learner's dictionary*. E-lexikon.

41 "Buddy." *Oxford Advanced Learner's dictionary*. E-lexikon.

övertydlighet om personliga pronomen översätts så som i Cohns version.

6.6 Språklig stil

Den mest utmärkande skillnaden mellan översättningarna är Cohns och Treyvauds språkliga stilar. Cohn använder sig av informella uttryck i ganska låg utsträckning, och när han använder dem så väljer han ofta ett sådant med gammaldags klang (till exempel: NS: "騒動を大きくした," [s. 64]; Cohn: "big brouhaha," [s. 69]; jämfört med Treyvaud: "big deal," [läge 756].)⁴² Cohn tycks vilja hålla sig till tidsandan i boken då *Botchan* skrevs, men blandar in en del nyare ord och även ett och annat slanguttryck. Resultatet blir en något hackig och osammanhängande stil i språket. Även dialogerna är till viss del blandade mellan formellt och informellt tal; Cohn lyckas inte hålla sig till endast det ena eller det andra. Framställningen av karaktärernas olika personligheter, som i originalet beror mycket på just dialogerna, blir därför lidande i hans översättning.

Treyvaud har å sin sida större skillnad mellan formellt tal och informellt tal i dialogerna i sin översättning, men går ibland överstyr med moderna kraftuttryck. Därför kan Treyvauds version säkerligen ses som anstötlig av vissa läsare. Om Cohn har problem med att hålla sig till en lagom mängd gammalmodiga uttryck, så har Treyvaud istället "uppdaterat" sitt språk lite för mycket. De passager som är skrivna informellt i originalet är ofta bra översatta av Treyvaud, men de formella passagerna är ibland inte formella nog. Cohn har med andra ord en liten tendens att förädla språket, medan Treyvaud går åt andra hållet och gör texten för informell eller så att säga "populariserar språket." Enligt Hasegawa (2012) är detta ett fel som ofta görs av översättare som inte är tillräckligt bra tränade i skrivande och språklig uttrycksförmåga.⁴³

6.6.1 Rationalisering och punktsättning

En annan punkt där Cohn och Treyvauds översättningar skiljer sig åt är deras punktsättning och styckesindelningar. Vad gäller det förra så tillåter det japanska språket i högre utsträckning långa meningar än vad det engelska språket gör. I princip kan hela stycken skrivas utan mer än en enda punkt. Engelskan kräver dock i likhet med andra västerländska språk meningar av något mer hanterbar längd. Cohn tycks ha en viss förkärlek att följa originalet så noga som möjligt, då hans meningar ofta är långa och istället för punkt använder sig av flera kommatecken. Några meningar blir så långa att de kan bli svåra att förstå och följa med i ordentligt. Treyvaud delar istället ofta upp

---

42 "Brouhaha": *informellt, gammaldags*. Högljudd upphetsning eller klagomål över någonting. *Oxford Advanced Learner's dictionary*. E-lexikon. Fritt översatt.

"Big deal": *informellt*. Ett allvarligt problem. <http://dictionary.cambridge.org/dictionary/british/be-no-big-deal#be-no-big-deal> 1. Fritt översatt.

43 Hasegawa, Yoko. *The Routledge Course in Japanese Translation*. (s. 216)

texten i kortare meningar än Cohn. Ibland fungerar det bra, till exempel för att ge Botchans tankegång och dialoger en snabbhet liknande den känsla som finns i originalet, men i vissa fall delar han upp texten för mycket så att endast en hackande känsla blir kvar.

När det handlar om styckesindelning så finns det en trend att skapa färre stycken i en översättning mellan japanska och engelska.⁴⁴ Exakt antal stycken i Cohns och Treyvauds version är inte någonting som har undersökts i detta arbete, men Cohn tycks hålla sig i stort sett till originalets styckesindelning, medan Treyvaud har en tendens att dela upp dessa i flera kortare sådana. Förklaringen till detta är troligen deras olika taktik vad gäller dialoger. Om det finns någon klar gräns mellan direkt tal, som ofta är markerade med citationstecken, som till exempel "han sa, 'där borta finns kvinnan jag älskar'"; och indirekt tal, som till exempel "han sa att där borta finns kvinnan jag älskar," på japanska är något det tvistas om.⁴⁵ Cohn väljer oftare än Treyvaud att tolka vissa meningar på japanska som indirekta, medan Treyvaud istället skriver fler meningar i direkt tal med citationstecken och separerar dessa genom radbrytningar. Därmed får hans version även fler stycken, då det i *Botchan* ofta förekommer kortare dialoger mitt i originalets stycken.

Hasegawa (2012) kallar översättning som den Treyvaud har gjort för rationalisering.⁴⁶ Där påverkas ofta syntaktiska strukturer, såsom punktsättning, av omskrivningar av översättaren. Ett annat utmärkande fenomen för rationalisering är att översättaren kan se en del av texten som överflödigt och utelämna den (se ex. 9).

---

44 Hasegawa, Yoko. *The Routledge Course in Japanese Translation*. (s. 186-187)

45 Coulmas, Florian. *Direct and indirect speech*.

46 Hasegawa, Yoko. *The Routledge Course in Japanese Translation*. (s. 212)

7. Slutsats

Treyvauds och Cohns versioner av *Botchan* är bra exempel på att en översättning oundvikligen färgas av den person som översätter den. Två personer kan aldrig göra en exakt likadan översättning, trots att de utgår från samma original. Inte bara språklig förmåga och uttrycksätt i skriven form påverkar resultatet, utan även översättarens inställning och personliga erfarenheter. Även läsarnas inställning påverkar valet av översättningsmetod till viss del – en översättning med avsikt att sälja så många upplagor som möjligt behöver naturligtvis innehålla det som läsare efterfrågar just idag och en överskådlig tid framöver, inte vad de begärde för några decennier sedan.

Om man ser till just tidsaspekten kan Treyvauds version sägas ligga rätt i tiden just nu. Han översatte och lade ut varje kapitel som en blogg, och hans version av boken har verkligen känslan av blogginlägg över sig i både stil och språk. Men även om det är vad som är modernt just nu, kommer det att hålla i längden? Slang- och informella uttryck ger en väldigt ledig stil till en berättelse, men de går även snabbt ur tiden och brukar dessutom vara någonting som endast vissa – till exempel unga – människor verkligen förstår sig på. Ur den synvinkeln är Treyvauds version en översättning som snabbt kan komma att bli omodern.

I motsats till Treyvauds kan Cohns version komma att kvarstå längre, men det är också diskuterbart om en översättning drar någon fördel av att kännas omodern redan när den ges ut för första gången. Å ena sidan är *Botchan* en relativt gammal berättelse från år 1906, så tidsandan då den skrevs visas så klart upp på ett bättre sätt med ett ålderdomligare språk. Men å andra sidan medför det även att dagens läsare inte får lika hög igenkänningsfaktor i berättelsen, och kan på grund av det komma att tappa intresset vid läsningen. Balansgången mellan nytt och gammalt är svår, och varken Treyvaud eller Cohn lyckas riktigt hela vägen.

Att Treyvaud inte har någon större vana av att översätta märks genom att han gör flera misstag som räknas som allvarliga fel av en översättare (se avsnitt 6.4 och 6.6.1). Hans vana att införa kraftiga uttryck såsom svordomar är även det någonting som inte kan accepteras av alla läsare, även om en del säkert tycker att det är bra som det är, eftersom det bidrar ännu mer till den moderna och unga känslan i hans version av *Botchan*.

Trots att han inte heller har några tidigare publicerade översättningar bakom sig ger Cohn intryck av att vara en mer raffinerad översättare än Treyvaud, främst på grund av förmågan att undvika misstag såsom bortfall och feltolkningar. Cohns styrka ligger i att få texten begriplig men ändå tydligt japansk, genom att skriva om speciella ord, uttryck och kulturella ting till något som kan

förstås utav en engelsk läsare. Treyvauds metod är att skriva om dessa till någonting motsvarande i engelsk kultur, vilket gör texten mer neutral och i vissa fall lättare att ta till sig, men hamnar då även längre ifrån originalet. Cohns tillagda förklaringar ger istället texten en viss mystik och gör att de engelska läsarna klart känner att det är i exotiska Japan som berättelsen utspelar sig. Detta är också en fin balansgång att göra – hur mycket av Japan behöver en japansk berättelse återspegla? För en japan som läser boken på originalspråk kommer allt att te sig normalt och hemmavant, men för en engelsk läsare som läser en översättning kommer samma berättelse – det vill säga, om den är översatt med japanska kulturella referenser – inte på långa vägar att uppfattas som lika naturlig. Argumentet för en översättning gjord med enbart engelska referenser är att boken i så fall kan läsas på ett liknande sätt av både originalspråkläsaren och läsaren av översättningen. Argumentet emot är att en översättning bör läsas som en översättning, annars förloras för mycket information från originalverket. Både Treyvaud och Cohn blandar omskrivning och förklaring med specifikt engelska uttryck i sin översättning av typiskt japanska företeelser, men de ligger relativt långt ifrån varandra vad gäller vilken huvudmetod de tillämpar.

Trots att Cohn tycks ha större fallenhet för att översätta och dessutom tidigare gett ut en studie om humor i modern japansk skönlitteratur (se avsnitt 5), lyckas han inte särskilt väl med att översätta den humoristiska tonen i *Botchan*. I det fallet fungerar Treyvauds val av informell stil och dialoger i direkt form mycket bättre. Cohns lite udda vana att lägga till vad som kan uppfattas som ordvitsar där det i *Botchan* på japanska inte finns några sådana (se avsnitt 6.3.2) förbättrar inte det faktum att han misslyckas med de som faktiskt finns med i originalet (se avsnitt 6.4). Dialogerna på dialekt är även det något som Treyvaud lyckats härma bättre än Cohn, trots att det inte anses som en riktigt bra översättning på engelska när dialekten är utskrivet så tydligt. Även det här är ett exempel på att Cohn och Treyvaud ligger i var sin ända av ett språkligt spektrum: antingen korrekt och prydligt språk, men torrt och utan någon variation i karaktär; eller med tydliga karaktärsdrag och humoristisk anda liknande de i originalet, men översättningsmässigt inkorrekt. Det är synd att de inte klarar av att hålla sig ifrån att slå över så starkt åt antingen den ena eller andra sidan.

Sammanfattningsvis är Cohns översättning den som bäst förmedlar känslan av Japan, tidsandan i början av 1900-talet och den som i fråga om översättningsregler språkmässigt sett håller sig till en godtagbar översättningsnivå, medan Treyvauds version är den som bäst uttrycker alla brokiga karaktärer och den humoristiska tonen i originalet.

8. Källförteckning

Tryckta källor:

Bassnett, Susan. *Reflections on Translation*. Bristol; Buffalo: Multilingual Matters, 2011.

Cohn, Joel R. *Botchan: a modern classic*. Tokyo: Kodansha International, 2005.

Coulmas, Florian. *Direct and indirect speech*. Berlin; New York: Mouton de Gruyter, 1986.

Gessel, Van. *The Oxford guide to Literature in English Translation*. Edited by Peter France. Oxford University Press, 2000.

Hasegawa, Yoko. *The Routledge Course in Japanese Translation*. New York: Routledge, 2012.

Natsume, Souseki. *Botchan*. Tokyo: Shinchosha, 2009. 116th printing, revised edition. (夏目漱石。「坊っちゃん」。新潮社、百十六刷改版、平成二十一年。)

Newmark, Peter. *A textbook of translation*. Harlow: Pearson Education Limited, 2001 [Tidigare utgiven, Hemel Hempstead: Prentice Hall Europe, 1988].

Newmark, Peter. *Approaches to translation*. Oxford: Pergamon Press, 1981.

Elektroniska källor:

“Brouhaha.” *Oxford Advanced Learner's dictionary*. Oxford University Press, 2005. (7. uppl.) Hämtad 3 januari, 2013. E-lexikon.

“Buddy.” *Oxford Advanced Learner's dictionary*. Oxford University Press, 2005. (7. uppl.) Hämtad 2 januari, 2013. E-lexikon.

“Like.” *Oxford Advanced Learner's dictionary*. Oxford University Press, 2005. (7. uppl.) Hämtad 30 december, 2012. E-lexikon.

“Mushy.” *Oxford Advanced Learner's dictionary*. Oxford University Press, 2005. (7. uppl.) Hämtad 31 december, 2012. E-lexikon.

“Son.” *Oxford Advanced Learner's dictionary*. Oxford University Press, 2005. (7. uppl.) Hämtad 2 januari, 2013. E-lexikon.

” ちゃん ” *Kojien*. Iwanami Shoten, Publishers; 2008, 2009. (6. uppl.) Hämtad 2 januari, 2013. E-lexikon. (広辞苑、逆引き検索対応。第六版。岩波書店。)

” 君 ” *Kojien*. Iwanami Shoten, Publishers; 2008, 2009. (6. uppl.) Hämtad 2 januari, 2013. E-lexikon. (広辞苑、逆引き検索対応。第六版。岩波書店。)

” 娑婆 ” *Kojien*. Iwanami Shoten, Publishers; 2008, 2009. (6. uppl.) Hämtad 2 januari, 2013. E-lexikon. (広辞苑、逆引き検索対応。第六版。岩波書店。)

” 直行 ” *Kojien*. Iwanami Shoten, Publishers; 2008, 2009. (6. uppl.) Hämtad 2 januari, 2013. E-lexikon. (広辞苑、逆引き検索対応。第六版。岩波書店。)

Be no big deal. Hämtad 3 januari, 2013, från http://dictionary.cambridge.org/dictionary/british/be-no-big-deal#be-no-big-deal__1.

Beat your breast/chest. Hämtad 23 december, 2012, från <http://dictionary.cambridge.org/dictionary/british/beat-your-breast-chest>.

Fathead. Hämtad 23 december, 2012, från <http://dictionary.cambridge.org/dictionary/british/fathead?q=fathead>.

Omori, Kyoko. “Problems in English translations of Japanese literature: A study of Natsume Soseki's Botchan and Kokoro.” Hämtad 19 september, 2012, från http://etd.ohiolink.edu/view.cgi?acc_num=osu1227730376

Swann, Thomas E. (1975). “Review of *Botchan*. By Natsume Soseki; Alan Turney.” *The Journal of Asian Studies*, 34(2), 534-535. Hämtad 19 september, 2012, från: <http://www.jstor.org/stable/2052779> .

Treyvaud, Matt. *Botchan*. Richmond: Ray Ontko, 2009. E-bok.

Treyvaud, Matt. *No-Sword: Botchan*. Hämtad 5 oktober, 2012, från: <http://no-sword.jp/botchan/>